

I. ROZPRAWY I ANALIZY

DOI: 10.17951/et.2019.31.147

Aleksander Kacprzak

ORCID: 0000-0002-2961-8221

(Poznań, UAM)

Andrzej Szubert

ORCID: 0000-0003-3969-9034

(Poznań, UAM)

JĘZYKOWE OBRAZY PRZYJAŹNI W JĘZYKU DUŃSKIM

Celem niniejszego artykułu jest opisanie dwóch różnych obrazów PRZYJAŹNI występujących w języku duńskim. Materiał językowy, pozyskany ze słowników (definicje leksykalne, synonimy, antonimy, hiperonimy, derywaty i złożenia związane z głównymi leksykalnymi eksponentami konceptu) oraz z Narodowego Korpusu Języka Duńskiego, wskazuje na to, że w języku duńskim równolegle funkcjonują dwa obrazy PRZYJAŹNI – jeden związany z bardziej tradycyjnym postrzeganiem PRZYJAŹNI jako bardzo silnej i bliskiej relacji oraz jeden, w ramach którego głównym celem jest posiadanie wielu znajomych/przyjaciół. Dane pochodzące z korpusu pozwalają na stwierdzenie, że to właśnie ten drugi, nowszy obraz PRZYJAŹNI jest obecnie najczęściej przywoływany przez użytkowników języka duńskiego, mimo że tradycyjny obraz przyjaźni wydaje się być wciąż obecny w ich świadomości. Wniosek ten poparty został dodatkowo analizą rozwoju znaczenia leksemu *ven*, który jest głównym leksykalnym eksponentem konceptu i który współcześnie odzwierciedla szersze rozumienie PRZYJAŹNI w języku duńskim.

SŁOWA KLUCZOWE: językowy obraz świata; językowe obrazy świata; przyjaźń; przyjaciel; *venskab*; *ven*; pola leksykalno-semantyczne; semantyka; duńska semantyka

Wprowadzenie

Tytuł niniejszego artykułu nawiązuje do kwestii omawianych przez Adama Głaza i innych autorów na konferencji *Językowy obraz świata czy językowe obrazy światów? Wokół koncepcji JOS w rozumieniu lubelskiej szkoły*

etnolingwistycznej, co zaowocowało publikacją specjalnego tomu (Głaz, Dana-her, Łozowski 2013). Do tej samej problematyki odnosi się jeden z podtytułów monografii Ryszarda Tokarskiego: *Językowy obraz świata czy językowe obrazy świata?* (Tokarski 2014: 315). Nie chodzi jednak o niespójności socjologiczne bądź odmienności stylowe, na które wskazuje Tokarski (tamże: 319–320), gdyż w niniejszej pracy wciąż przyświecać będzie nam cel zrekonstruowania potocznego obrazu świata funkcjonującego w standardowej odmianie języka duńskiego. Wiele wskazuje jednak na to, że w duńskim języku funkcjonują równoległe dwa obrazy PRZYJAŹNI, w dodatku reprezentowane przez ten sam leksem *ven*. Niniejszy artykuł ma na celu zrekonstruowanie obu obrazów PRZYJAŹNI, ustalenie, który z nich dominuje obecnie w języku duńskim oraz opisanie ich ewentualnego wzajemnego wpływu.

W tym celu oprzemy się na metodologii wypracowanej w ramach konwersatoriów EUROJOS i wykorzystywanej przy opisie konceptów w *Leksykonie aksjologicznym Słowian i ich sąsiadów*¹. Analiza bazuje na danych czerpanych ze słowników oraz z narodowego korpusu języka duńskiego. Przeprowadzenie ankiet dotyczących konceptu PRZYJAŹŃ dotychczas nie powiodło się, jednak uznajemy potrzebę uzupełnienia danych systemowych i korpusowych danymi z ankiet oraz analizą dyskursu.

Stan badań

Wedle naszej wiedzy, nie przeprowadzono dotychczas poważniejszych badań nad konceptem PRZYJAŹŃ w języku duńskim. Wydaje się to bardzo prawdopodobne w świetle słów współczesnego duńskiego semantyka i etnolingwisty Carstena Levisena, który stan duńskiej semantyki opisał następująco: „Serious scholarly literature seeking to understand the Danish cultural universe is rather sparse and far outnumbered by the «pop ethnography» and «pop semantics» of tourist publications” (Levisen 2012: 3–4). W tej sytuacji podjęcie badań nad poszczególnymi konceptami w języku duńskim wydaje się ważnym krokiem w kierunku lepszego zrozumienia duńskiej mentalności i kultury oraz stworzenia perspektywy porównawczej z innymi językami.

Definicje

W skład pola leksykalno-semantycznego PRZYJAŹŃ w języku duńskim wchodzi cztery główne leksemy: leksemem centralnym jest *ven*, czyli ‘przy-

¹ Metodologia została opisana m.in. w: Bartmiński, Chlebda 2008; Bartmiński 2006: 11–21 oraz Bartmiński 2015: 7–12.

jacieli', zaś pozostałe główne reprezentacje konceptu stanowią leksemy: *kammerat*, *kollega* oraz *bekendt*². W części poświęconej definicjom leksykalnym postanowiliśmy porównać informacje pochodzące z dwóch największych duńskich słowników. *Ordbog over det danske Sprog* (ODS) powstał w latach 1918–1956 celem opisanego znaczeń wyrazów funkcjonujących w języku duńskim od 1700 do 1950 roku. *Den Danske Ordbog* (DDO) jest natomiast współczesnym słownikiem bazującym na tekstach z korpusu języka duńskiego. Celem porównania informacji płynącej z obu słowników jest sprawdzenie, czy koncept PRZYJAŹNI i reprezentujące go leksemy rozwijały się z biegiem czasu.

Leksem *ven* pochodzi od staronordyckiego *vinr* i jest spokrewniony ze staroangielskim *wine*, które oznaczały 'starać się, życzyć, kochać, wygrywać'. W starszym ze słowników *ven* definiowany jest jako 'osoba, z którą łączy kogoś bliska/pełna zaufania relacja oparta na wzajemnej sympatii lub oddaniu i z którą (jeśli pozwalają na to okoliczności) ma się regularny kontakt (bądź prowadzi się korespondencję) oraz której udziela się bezinteresownej pomocy, wsparcia itd.'. Definicja uzupełniona jest komentarzem, że wyraz używany jest najczęściej w odniesieniu do mężczyzn (spowodowane jest to istnieniem żeńskiej formy z sufiksem *-inde*) i że nie niesie ze sobą podtekstu erotycznego. Kolejne wyróżnione znaczenia odnoszą się do 'osoby przeciwnej płci, z którą łączą kogoś relacje erotyczne', 'osoby wspierającej, sprzyjającej czemuś', odnotowane zostało także użycie dotyczące zwracania się do drugiej osoby. Wszystkie opisane powyżej znaczenia leksemu *ven* występują także w nowszym ze słowników. Główne znaczenie zdefiniowane zostało następująco: 'osoba, którą dobrze się zna i z którą ma się relację opartą na bliskości i zaufaniu, lecz z którą najczęściej nie łączą kogoś więzi rodzinne lub erotyczne'. Pozostałe sensory to: 'celem zwrócenia się do kogoś jako wyraz przyjaznych uczuć lub protekcyjności', 'osoba wspierająca coś bądź sympatyzująca z czymś' oraz 'osoba, którą łączą z kimś relacje erotyczne/miłosne'.

W podanych powyżej definicjach oprócz podobieństw można zauważyć także pewne, dość znaczące, różnice. W obu przypadkach relacja łącząca przyjaciół określona zostaje jako bliska i oparta na wzajemnym zaufaniu, wspólne jest także wyraźne oddzielenie tego wymiaru PRZYJAŹNI od relacji opartej na kontaktach erotycznych. W ODS zwraca się jednak także uwagę na

² W niniejszej pracy za elementy centralne uznajemy za Ryszardem Tokarskim (2014: 266) „tę sferę leksyki zazwyczaj neutralnej, która stanowi konstrukcyjny szkielet pola”. Elementy peryferyjne zostaną omówione przy okazji analizy wyrażenia bliskoznacznym. Przy kreśleniu granic pola kierowaliśmy się pracami dotyczącymi innych języków (przede wszystkim Wierzbicka 2007: 72–230), aby zapewnić możliwie najszerszą podstawę do ewentualnych porównań.

wzajemną sympatię i oddanie, regularny kontakt oraz gotowość do niesienia bezinteresownej pomocy czy wsparcia. Być może autorzy nowszego słownika informację o wzajemnej sympatii uznali za oczywistą, jednak pominięcie pozostałych aspektów wydaje się być cenną informacją dla ukazania zmian w duńskim pojmowaniu PRZYJAŹNI w ciągu ostatnich lat.

Powyższe różnice widoczne są również w definicjach rzeczownika *venskab* oznaczającego ‘przyjaźń’, który jest derywatem od leksemu *ven*. W ODS *venskab* tłumaczy się jako ‘bycie czyimś przyjacielem, relacja między przyjaciółmi oparta na wzajemnej sympatii, życzliwości/dobrej woli oraz oddaniu/ciepłych uczuciach; w niektórych sytuacjach: (bezinteresowne) uczucie (życzliwość, dobra wola/oddanie), które żywi się w stosunku do przyjaciela’. W DDO *venskab* definiowane jest natomiast jako ‘bliska relacja, oparta na zaufaniu pomiędzy dwiema lub więcej osobami’. Podobnie jak w przypadku leksemu *ven*, w nowszym ze słowników nie pojawiają się aspekty takie, jak bezinteresowność uczucia i oddanie. Ważną wskazówką jest także informacja, która pojawiła się w nowszym słowniku: PRZYJAŹŃ to niekoniecznie relacja łącząca dwie osoby – może ona także łączyć większą liczbę osób.

Przejdźmy teraz do analizy pozostałych leksemów z pola PRZYJAŹŃ, sąsiadujących z leksemem *ven* i stanowiących tło niezbędne dla zrozumienia jego znaczenia. Drugim najsilniejszym pod względem bliskości więzi łączącej dwoje ludzi leksemem jest *kammerat*, w dużej mierze odpowiadający polskiemu *koledze*. W ODS *kammerat* tłumaczony jest jako ‘osoba, z którą ktoś bądź większa liczba ludzi jest blisko związana poprzez wspólne działanie’. DDO podaje podobną definicję, kładąc punkt ciężkości na wspólne działanie, które wiąże osoby określane jako *kammerat*: ‘osoba, z którą wiążą kogoś przyjazne/przyjacielskie relacje lub z którą przynależy się do jednej wspólnoty, takiej jak np. w ramach wspólnej pracy, kształcenia lub czasu wolnego, w szczególności o wspólnotach między mężczyznami bądź dziećmi’. W obu przypadkach podkreślona została także bliskość relacji – ODS określił ją jako „bliską”, natomiast DDO jako „przyjazną/przyjacielską relację”.

Leksem *kollega* ma natomiast węższe znaczenie, ponieważ odnosi się wyłącznie do osób pracujących w tym samym miejscu pracy bądź zajmujących się tym samym. ODS w swej definicji leksemu *kollega* wyróżnił tylko drugi ze wspomnianych sensów: ‘osoba, która wykonuje ten sam zawód/ma takie samo stanowisko, co druga osoba’, natomiast definicja w DDO obejmuje już oba sensy: ‘1. osoba, która jest zatrudniona w tym samym miejscu pracy i z którą (na co dzień) razem się pracuje’ i ‘2. osoba, która wykonuje ten sam zawód, ma to samo stanowisko itp.’.

Ostatnim z centralnych leksemów w polu leksykalno-semantycznym wyznaczonym przez koncept PRZYJAŹŃ jest *bekendt* powstały od czasownika *at*

kende, czyli ‘znać’. W starszym ze słowników *bekendt* jest definiowany jako ‘osoba, którą zna się osobiście (prywatnie) i z którą ma się (dość) bliskie, przyjazne stosunki’, natomiast w DDO jako ‘osoba, którą się zna i z którą raz na jakiś czas ma się kontakt’. Pominięcie aspektu „(dość) bliskich, przyjaznych stosunków” we współczesnym słowniku jest kolejną ważną wskazówką świadczącą o tym, że wewnątrz pola nastąpiły w ciągu ostatnich stu lat przesunięcia i że część znaczenia leksemu *bekendt* przejęta została przez inny leksem z pola. Jak pokaże analiza w dalszej części artykułu, leksemem, który poszerzył swe znaczenie kosztem *bekendt*, jest leksem *ven*.

Wyrażenia bliskoznaczne

W kontekście analizy obrazu PRZYJAŹNI zawartego w języku duńskim najbardziej istotne wydają się być wyrażenia bliskoznaczne, które duński słownik *Den Danske Begrebsordbog* podaje dla leksemów *ven* i *venskab* oraz, w nieco mniejszym stopniu, *kammerat*. Informacje dotyczące leksemów *kollega* i *bekendt* albo pokrywają się z wyrażeniami podanymi dla pozostałych leksemów, albo są w obecnym kontekście mało istotne (leksemy skupione wokół pojęć MIEJSCE PRACY i WARUNKI PRACY).

Pierwszą grupę wyrażen bliskoznacznych skupioną wokół pojęcia PRZYJAŹŃ stanowią leksemy opisujące różne typy przyjaciół i znajomości. Znaczna część wyrazów bliskoznacznych nawiązuje do czasów młodości: *barndomskammerat* (*kammerat* z dzieciństwa), *barndomsven* (*ven* z dzieciństwa/*ven* od dziecka), *barndomsveninde* (*veninde* z dzieciństwa/*veninde* od dziecka), *skoleveninde* (*veninde* ze szkoły), *slyngveninde* (najlepsza *veninde*, głównie o dziewczynkach w wieku szkolnym), *ungdomsveninde* (*veninde* z czasów młodości/od czasów młodości), *ungdomsven* (*ven* z czasów młodości/od czasów młodości). Powyższe złożenia mogą być rozumiane dwojako – z jednej strony można uznać je za dowód, że przyjaźń potrafi przetrwać wiele lat, nawet od czasów dzieciństwa (przyjaciół od dziecka), bądź odwrotnie – jako świadectwo tego, że przyjaźnie zawierane w czasach młodości często nie wytrzymują próby czasu i dawni przyjaciele stopniowo tracą ze sobą kontakt (przyjaciół z czasów dzieciństwa). Niezależnie od tych rozważań, powyższe wyrażenia dowodzą, że pierwsze przyjaźnie są zawierane w czasach młodości, towarzyszy im także pewna aura nostalgii.

Leksemy *bedsteven*, *éns allerbedste ven*, *hjertereven*, *hjertensven*, *éns bedste veninde*, *bedsteveninde*, *hjertereveninde*, *bonkammerat* reprezentują tradycyjny obraz PRZYJAŹNI i świadczą o tym, że osoba określana jako najlepszy *ven* / najlepsza *veninde* zajmuje w życiu człowieka szczególne miejsce. Wyrażenia

te mogą być jednak także potraktowane jako kolejny dowód na to, że leksem *ven* poszerzył swój zakres znaczeniowy i że użytkownicy języka duńskiego za konieczne uznają oddzielenie naprawdę bliskich im osób od innych określanym mianem *ven*. Podobnie zinterpretować należałoby wyrażenia *kær ven* [drogi *ven*], *nær ven* [bliski *ven*] oraz *en sand ven* [prawdziwy *ven*]. Ostatnie wyrażenie, oprócz profilowania opozycji szczerzy – fałszywy przyjaciel, ukazuje także istnienie stereotypu przyjaciela, który funkcjonuje w duńskim języku i na który składa się szereg cech, które omówione zostaną poniżej.

Tradycyjny obraz PRZYJAŹNI zawarty jest również w wielu innych wyrażeniach bliskoznacznym podanych przez słownik *Den Danske Begrebsordbog*. O tym, ile znaczy przyjaciel w życiu człowieka, świadczą wyrażenia takie, jak *perleven*, *hjerteven/hjertensven/hjerteveninde* złożone z leksemu *ven* i członu określającego, posiadającego jednoznacznie silnie pozytywne konotacje [*hjerte* – ‘serce’, *perle* – ‘perła’]. Przyjaciel jest dla człowieka jak brat, a więzy PRZYJAŹNI mogą być równie silne jak więzy krwi, co potwierdzają leksemy *fostbroder* i *blodbroder* [osoba, z którą przyjaźń przypieczętowało się paktem krwi, pojęcie funkcjonowało przede wszystkim w średniowieczu]. PRZYJAŹŃ to jednak także wspólnota dusz i umysłów [*åndsfælle*, *frænde*, *åndsfrende* – osoba, z którą łączy kogoś wspólnota dusz]. Oprócz wzajemnej sympatii [czasownik *holde af* ‘bardzo lubić’] i braterstwa PRZYJAŹŃ wymaga jednak od obu stron zaangażowania. Przyjaciele muszą o przyjaźń dbać (*pleje omgang med*) oraz dążyć do regularnego kontaktu (*komme sammen*, *ses*, *omgås*). Wyrażenia *være uadskillelige* oraz *hænge sammen som ærtehalm* [być nierozłącznym] mogą zostać zinterpretowane na dwa sposoby. Jedną z możliwych interpretacji jest wniosek, że więź łącząca przyjaciół jest nierozzerwalna, a bliskość dusz sprawia, że przyjaciele stają się jednością. Druga, prawdopodobnie częściej profilowana cecha przyjaźni zawarta w tych wyrażeniach oznacza, że przyjaciele spędzają ze sobą bardzo dużo czasu i przez otoczenie traktowani są jako jedność.

Przedstawiony powyżej, tradycyjny obraz PRZYJAŹNI, w ramach którego PRZYJAŹŃ to niezwykle silna i wyjątkowa relacja oparta na wzajemnym zaufaniu i wspólnocie dusz, kłóci się z nowym obrazem PRZYJAŹNI wyłaniającym się w świetle pozostałych wyrażen bliskoznacznym. Duża część podanych w słowniku leksemów, takich jak *netværk*, *omgangskreds*, *kontaktflade*, *cirkel*, *bekendtskabskreds*, *miljø*, profiluje PRZYJAŹŃ jako jedną z podstawowych relacji społecznych, która funkcjonuje w szerszym kontekście. Powyższe wyrazy są przede wszystkim synonimami dla liczby mnogiej leksemu *ven* – *venner*. *Venner* obejmuje swym znaczeniem znacznie większą liczbę osób, niż tylko te najbliższe, z którymi łączą nas relacje przyjaźni opartej na wartościach i uczuciach opisanych w poprzednich akapitach. *Venner* oznacza

więc w rzeczywistości sieć kontaktów (*netværk, kontaktflade*), grono znajomych (*bekendtskabskreds, omgangskreds, cirkel*) czy środowisko, w którym człowiek przebywa (*miljø*). Tak szerokie rozumienie PRZYJAŹNI niewątpliwie wyklucza posiadanie wyjątkowej i niezwykle bliskiej relacji z każdą z osób należących do grona *venner*. Użytkownicy języka duńskiego z fenomenem rozszerzenia znaczenia leksemu *ven* próbują radzić sobie na różne sposoby. Wspomniane zostały już kolokacje i złożenia z intensyfikującym określaną relację przymiotnikiem, takie jak: *ens bedste veninde* [czyjaś najlepsza przyjaciółka], *bedsteven* [najlepszy przyjaciel] czy *en nær ven* [bliski przyjaciel]. Innym sposobem są wyrażenia funkcjonujące głównie w języku młodzieży. Szczególną innowacyjnością w poszukiwaniu silniejszego określenia wykazują się osoby pochodzące spoza duńskiego kręgu kulturowego oraz grupy takie, jak np. fani hip-hopu, którzy często wzorują się na relacjach braterstwa i przyjaźni funkcjonujących w innych kulturach. Pierwsza z wymienionych grup rozwiązanie znajduje najczęściej w zapożyczeniach bezpośrednich, pochodzących głównie z języka arabskiego, takich jak *shabab* bądź *habibi*, natomiast wśród raperów i młodych odbiorców ich muzyki, wzorujących się w głównej mierze na ghetto-amerykańskiej kulturze hip-hopowej, funkcjonują dodatkowo zapożyczenia z języka angielskiego, takie jak *homeboy, homie* czy zdłuższone *hjemmedreng*. W obu kulturach, wzajemnie się przenikających i powiązanych, bardzo często używa się także słowa *bror/broder* [brat] i jego liczby mnogiej *brødre* celem podkreślenia więzi łączącej przyjaciół.

Dla opisanego powyżej zjawiska ważna będzie także analiza drugiego pod względem siły relacji duńskiego leksemu z pola PRZYJAŹŃ – *kammerat*. Dla leksemu *kammerat*, oprócz omówionej już przy okazji leksemu *ven* grupy wyrażen bliskoznacznych skupionej wokół pojęcia PRZYJAŹŃ, podaje się jeszcze dwie grupy: WSPÓŁPRACA i POMOC. Grupa wyrazów bliskoznacznych skupionych wokół pojęcia WSPÓŁPRACA to przede wszystkim leksemy określające różne typy partnerów: *arbejdskammerat, kollega* [kolega z pracy], *medspiller* [zawodnik z tej samej drużyny sportowej], *makker* [partner/kolega z zespołu, firmy], *medhjælper* [pomocnik]. Leksemy *holdspiller* i *teamplyer* [dosł. gracz drużynowy, *team player*] wskazują natomiast przede wszystkim na umiejętność pracy w grupie, współpracy. Relacja określana jako *kammeratskab* [koleżeństwo, rzeczownik derywowany od *kammerat*] opiera się więc w dużej mierze na współpracy i wzajemnej pomocy. Wzajemna pomoc została jeszcze silniej podkreślona w kolejnej grupie wyrazów bliskoznacznych, skupionych wokół pojęcia POMOC. W świetle leksemów z tej grupy, takich jak *hjælper* [pomocnik], *sekundant* [sekundant], *støtte* [sprzymierzeniec] oraz wyrażenia *hjælpsomme mennesker* [ludzie chętnie udzielający pomocy], *kammeratskab* to pakt opierający się na wzajemnej pomocy oraz

wsparciu. Należy także zauważyć, że w porównaniu z leksemem *ven* tylko niektóre z wyrażen bliskoznacznych z grupy PRZYJAŹŃ zostały podane dla leksemu *kammerat*. Wśród pominiętych wyrażen są m.in. te dotyczące wspólnoty dusz, siły i bliskości uczucia. Pozostały natomiast przede wszystkim te związane z dzieciństwem i młodością. Na podstawie powyższych danych można wywnioskować, że poszerzenie znaczenia leksemu *ven* nie wpłynęło w znaczący sposób na znaczenie leksemu *kammerat*. *Kammerat* pozostaje wciąż leksemem wyrażającym więź opartą na współpracy, wspólnym zajęciu, wzajemnej pomocy i (najczęściej) sympatii, która jednak nie jest tak silna i głęboka jak w przypadku PRZYJAŹNI. Interesujące wyniki mogłoby natomiast przynieść prześledzenie rozwoju częstotliwości użycia leksemów *kammerat* i *bekendt* w świetle poszerzenia znaczenia leksemu *ven*, które zaobserwować można w XXI wieku. W tym miejscu możemy jedynie stwierdzić, że jest ono znacznie rzadsze w porównaniu z użyciem leksemu *ven*³.

Derywaty i złożenia

Wnioski dotyczące rozszerzenia znaczenia leksemu *ven* znajdują swe potwierdzenie w analizie derywatów i złożen z nim związanych. W języku duńskim istnieje spora grupa złożen, w których wyraz *ven* funkcjonuje jako człon określający dla wyrazów nazywających większe grupy ludzi z jednego środowiska: *vennekreds* [krąg *venner*] *vennegruppe* [grupa *venner*], *vennelag* [„warstwa” *venner* – *lag* używa się najczęściej dla określenia różnych grup w kontekście społeczeństwa], *venneskare* [*skare* to duża, bliżej nieokreślona grupa ludzi, których coś łączy]. Nie można w tym kontekście pominąć złożenia *vennepar* (*ven* + podwojona spółgłoska + fuga + ‘para’), które teoretycznie mogłoby reprezentować przeciwny punkt widzenia, w ramach którego przeważnie ma się jednego bądź ewentualnie kilku przyjaciół. W rzeczywistości, dane z korpusu potwierdzają jedynie, że takie pojmowanie PRZYJAŹNI ustępuje szerszemu jej rozumieniu. Po pierwsze, *vennepar* występuje w korpusie tylko 10 razy. Po drugie, złożenie można interpretować dwojako – albo jako ‘para przyjaciół’ albo ‘zaprzyjaźniona para’. Większość użyć w korpusie dotyczyła drugiego ze znaczeń. O rozszerzeniu znaczenia leksemu *ven* najlepiej świadczy jednak złożenie *venneanmodning* dotyczące zaproszenia wysyłanego do innych osób na portalu społecznościowym Facebook. Często spotyka się więc sytuację, w której duński użytkownik języka ma na Facebooku ponad 1000 *venner*. Rozszerzenie znaczenia leksemu *ven* oraz powstanie nowej, konkurującej z tradycyjną, koncepcji przyjaźni należy powiązać z faktem,

³ Na podstawie danych z korpusu języka duńskiego Korpus DK.

że Duńczycy pozostają pod silnym wpływem amerykańskiej kultury. I to właśnie od Amerykanów najprawdopodobniej przejęli pojmowanie PRZYJAŹNI, o którym pisała już Anna Wierzbicka (2007), w ramach którego nad posiadanie jednego, bliskiego sercu przyjaciela przedkłada się „making friends” i „meeting new people”, czyli zawieranie znacznie liczniejszych, lecz powierzchownych relacji. Jednym z czynników, które mogły mieć wpływ na przyspieszenie procesu rozszerzenia zakresu znaczeniowego leksemu *ven*, mogło być także konsekwentne tłumaczenie angielskiego wyrazu *friend* właśnie leksemem *ven*. Głównym źródłem zapożyczeń w języku duńskim jest od czasów drugiej wojny światowej język angielski (w jego amerykańskiej odmianie) i stosowanie wyżej wspomnianej kalki językowej z języka angielskiego prawdopodobnie poskutkowało stopniowym zapożyczaniem znaczenia reprezentowanego przez angielski odpowiednik.

Pozostałe złożenia z wyrazem *ven* związane są często z innymi jego sensami. W tym miejscu wymienimy je tylko skrótowo. I tak złożenia *børneven*, *flygtningeven*, *dyreven*, *hundeven* odnoszą się do osoby sprzyjającej czemuś lub komuś, natomiast *bolleven* (wulg.) to osoba, z którą łączą kogoś stosunki erotyczne. W języku duńskim, podobnie jak w polskim, istnieją także przymiotniki derywowane od leksemu *ven*, takie jak *venlig* [przyjazny] bądź *venskabelig*, którym określić można zarówno osobę przejawiającą przyjazne nastawienie bądź dobry nastrój, jak i relację opartą na więzach przyjaźni, np. w opozycji do miłości czy rywalizacji. Istnieje także spora grupa konstrukcji z afiksoidem *-venlig* (Szubert 2016), np. *miljøvenlig* [przyjazny dla środowiska] i *børnevenlig* [przyjazny dla dzieci]. Warto natomiast zwrócić uwagę na złożenia *venskabsbånd* [więź przyjaźni] oraz *venneråd* [przyjacielska rada], które zawierają w sobie inny od współczesnego, zapożyczonego z języka angielskiego, tradycyjny obraz PRZYJAŹNI. Więź przyjaźni to w świetle tych wyrażeń więź silna, długotrwała i wręcz nierozzerwalna, co swoje potwierdzenie znalazło już w analizie wyrazów bliskoznacznych, takich jak *fostbroder* czy *blodbroder*. Natomiast rada przyjaciela to przede wszystkim rada szczerą, a udzielająca jej osoba nie ucieka od skonfrontowania przyjaciela z często nieprzyjemną i trudną dla niego rzeczywistością, ponieważ ma na uwadze jego dobro. Klóci się to z nowszym obrazem PRZYJAŹNI, w ramach którego przyjaciół powinno się mieć wielu, a punkt ciężkości kładzie się przede wszystkim na bycie miłym (*venlighed*) i wspólne, przyjemne spędzanie czasu. Aspekt bezinteresowności widoczny jest natomiast w złożeniach *vennepris* oraz *vennetjeneste*, które ujawniają przekonanie, że dla przyjaciela warto poświęcić swój własny zysk i czas.

Jeśli chodzi o relację leksemu *ven* z innymi leksemami z pola PRZYJAŹNI, to w świetle niektórych danych przytoczonych powyżej można dojść

do wniosku, że w pewnych sytuacjach leksemy *ven* i *kammerat* mogą być używane zamiennie, natomiast derywaty takie, jak *kammeratlig* [oparty na nieformalnych, przyjaznych stosunkach i wzajemnym szacunku] oraz przede wszystkim *kammeraterskab* [mocne uczucie jedności i wspólnoty opierające się na obustronnym szacunku i lojalności, braterstwo], sugerują, że *kammeraterskab* może być nawet silniejszym uczuciem niż szeroko rozumiane *venskab*. Za alternatywę dla złożzeń takich, jak *venskabskreds*, *vennegruppe*, czy *vennelag*, można uznać złożenie *bekendtskabskreds* [krąg znajomych], jednak w korpusie pojawia się ono trzy razy rzadziej niż pierwsze z wymienionych złożzeń z leksemem *ven*. Rozszerzenie znaczenia leksemu *ven* zdaje się natomiast nie mieć wpływu na użycie leksemu *kollega*, który odnosi się do jednego, konkretnego typu relacji, co potwierdzają złożenia obecne w słowniku: *arbejdskollega* [kolega z pracy], *folketingskollega* [kolega z duńskiego parlamentu], *forfatterkollega* [kolega pisarz], *forskerkollega* [kolega naukowiec], *lærerkollega* [kolega nauczyciel].

Przysłowia⁴

W duńskich przysłowiach wciąż utrwalony jest tradycyjny obraz PRZYJAŹNI. Niektóre z przysłów kontestują bezpośrednio nowszy obraz PRZYJAŹNI, który funkcjonuje obecnie w języku równoległe z tradycyjnym. Przede wszystkim zwraca się uwagę na fakt, że nie jest możliwe posiadanie wielu przyjaciół i że dążenie do tego kończy się brakiem posiadania choćby jednego prawdziwego przyjaciela:

[1] *At have mange venner er ikke at have nogen venner.*

[2] *Den som holder sig gode venner med alle er ikke ven med nogen.*

W sposób eksplicytny nakreśla się także granicę pomiędzy leksemami *ven* i *bekendt*:

[3] *Det er godt at have få venner og mange bekendte – og at vide, hvem der er hvad!*

W przysłowiach podkreślana jest także wyjątkowość relacji przyjaźni. Przyjaźń ukazywana jest jako istota życia, nazywa się ją nawet jednym z cudów natury świata:

[4] *Venskab er livets vin.*

[5] *En ven kan meget vel anses for et af naturens undere.*

[6] *Venskab er det sværeste i verden at forklare. Det er ikke noget du lærer i skolen. Men hvis du ikke har lært betydningen af venskab, har du i virkeligheden ikke lært noget som helst.*

⁴ Przysłowia pochodzą z duńskiej strony internetowej poświęconej przysłowiom: <https://www.udvalgte-ordsprog.dk/ordsprog-om-venskab.htm>.

W przysłowiaach odnajdujemy też bogactwo cech PRZYJAŹNI, które stanowią o jej istocie. Przede wszystkim PRZYJAŹŃ jest uznawana za niezwykle mocne uczucie, którego siłę można przyrównać jedynie do miłości. W dodatku, często ukazuje się ją jako uczucie wyższe i czystsze niż miłość:

[7] *Den, der er din ven, elsker dig, men den, der elsker dig, er ikke altid din ven. Således gør venskab altid godt, men kærlighed undertiden ondt.*

[8] *Venskabet er højere og varigere end kærligheden.*

W ostatnim z przytoczonych przysłów ujawniona została jeszcze jedna cecha, która stanowi o istocie PRZYJAŹNI – jej długotrwałość i nierozzerwalność. Dlatego szczególnie ceni się stare, sprawdzone przyjaźnie:

[9] *Vin og venskab smager godt, når de er blevet gamle.*

Warto także zauważyć, że PRZYJAŹŃ, aby przetrwać przez wiele lat, musi być pielęgnowana przez obu przyjaciół:

[10] *Gå ofte til din vens hus, for ukrudt kvæler den ubenyttede vej.*

[11] *Venskab er som penge, nemmere opnået end bevaret.*

Przyjaźń jest pojmowana jako połączenie dwóch dusz. Jednak, z drugiej strony, polega ona także na akceptowaniu wad i niedoskonałości u swojego przyjaciela:

[12] *Hvad er en ven? En enkelt sjæl bosat i to kroppe.*

[13] *Den, som vil have en fejlfri ven, forbliver ensom.*

[14] *En ven er én, som ved alt om dig, og alligevel kan lide dig.*

Oprócz wspólnoty dusz przyjaźń opiera się także na szczerości i bezgranicznym zaufaniu:

[15] *Forklar aldrig – dine venner behøver det ikke, og dine fjender vil ikke tro dig alligevel.*

[16] *Venskab indebærer, at man på en næsten rørende måde tager ting og sager for, hvad de giver sig ud for at være.*

W przyjaźni nie ma także miejsca na zazdrość, co zostało oddane w poniższym, nieco humorystycznym powiedzeniu:

[17] *Indimellem har vi en ven på grund af den lykkelige omstændighed, at vi ikke giver ham nogen grund til misundelse.*

Bardzo ważną cechą przyjaźni jest gotowość do niesienia bezinteresownej pomocy oraz do trwania przy przyjacielu, który jest w potrzebie. Jednym z najczęściej eksponowanych aspektów jest wiara w to, że prawdziwy przyjaciel pozostanie przy nas, gdy nastaną ciężkie czasy:

[18] *I nøden skal man kende sine venner.*

[19] *Medgang er ingen retfærdig vægt, modgang er den eneste vægt at veje venner på.*

Mocno zakorzenione w świadomości Duńczyków jest także przekonanie, że istnieje wiele przyjaźni fałszywych, które funkcjonują jedynie, gdy przyjaciółom się powodzi:

[20] *Skaf dig hellere dine venner, mens du ikke har brug for dem.*

[21] *Mange penge, mange venner, ingen penge, ingen venner.*

W kontekście przyjaźni bardzo negatywnie wartościuje się pieniądze. Nie tylko przyciągają one fałszywych przyjaciół, ale są także czynnikiem, który nieodzownie psuje przyjaźń:

[22] *Venskab kan holde et helt liv, bare man ikke beder om at låne penge.*

[23] *Spis og drik med dine venner – men lad være at handle med dem.*

[24] *Når regnskabet skal gøres op, er venskabet til ende.*

Na podstawie powyższych przysłów, które wciąż funkcjonują wśród użytkowników języka, można wysnuć wniosek, że w języku duńskim równolegle występują dwa obrazy PRZYJAŹNI. Mimo że leksem *ven* poszerzył swoje znaczenie, nie zmieniło to faktu, że w duńskim systemie pojęciowym wciąż funkcjonuje rozumienie przyjaźni jako bardzo wyjątkowej, podniosłej i ekskluzywnej relacji. Pierwsze trzy przysłowia potwierdziły, że Duńczycy są świadomi różnicy między „prawdziwym” przyjacielem i przyjacielem promowanym przez współczesną zamerykanizowaną kulturę, reprezentowanym przez leksem *ven*. Co więcej, Duńczycy oba pojęcia sobie przeciwstawiają. Ich dążenie do ‘prawdziwej’ przyjaźni dobrze oddaje ostatnie z przysłów, które przytoczymy w tym podrozdziale:

[25] *Venskab er uendelig meget bedre end venlighed.*

Połączenia wyrazowe

Najczęstsze połączenia obecne w korpusie mogą okazać się najbardziej adekwatnym narzędziem dla rozstrzygnięcia, który z obrazów PRZYJAŹNI jest obecnie dominujący. Korpus powinien także pomóc w ostatecznym ustaleniu, jak szerokie pojęcie reprezentuje leksem *ven*. Dane nie pozostawiają raczej wątpliwości, że współcześnie używając leksemu *ven*, Duńczycy odwołują się najczęściej do znacznie szerszego pojmowania PRZYJAŹNI, w którym najważniejsze jest poznawanie nowych ludzi i posiadanie szerokiego grona znajomych.

Jako istotną wskazówkę, że leksem *ven* obecnie reprezentuje głównie pierwszą koncepcję PRZYJAŹNI, możemy uznać prawie dwa razy częstsze występowanie leksemu w liczbie mnogiej niż w liczbie pojedynczej (*ven* 3984 wystąpień w korpusie, *venner* 7158). Te dane liczbowe należy jednak poprzeć gruntowną analizą jakościową. Jako pierwsze postanowiliśmy zanalizować połączenia leksemu *ven* (i jego liczby mnogiej *venner*) z przymiotnikami. Wydaje się, że właśnie przy tym typie połączeń najlepiej ujawnia się ścieranie się dwóch przeciwstawianych sobie obrazów PRZYJAŹNI.

Dane dotyczące połączeń z przymiotnikiem potwierdzają przypuszczenie, że leksem *ven* reprezentuje przede wszystkim nowy obraz PRZYJAŹNI, w którym liczy się zawieranie nowych znajomości (*ny ven, nye venner*) oraz posiadanie wielu znajomych (*mange venner, mange gode venner*). Szczególną uwagę warto zwrócić na wyrażenie *gode venner* (dobrzy *venner*) oraz *mange gode venner* (wielu dobrych *venner*). Mimo obecności intensyfikującego przymiotnika *gode* (dobrzy), *venner* wciąż jest wielu, co pozwala stwierdzić, że wyrażeniu najbliższym jest do polskiego *dobrzy znajomi*. Niewielkie nacechowanie emocjonalne wyrażenia potwierdzone zostaje także w jego połączeniach z zaimkiem nieokreślonym *nogle* (23 wystąpienia w korpusie). Ważna dla problematyki poruszanej w niniejszym artykule jest także częstotliwość występowania wymienionych kolokacji – każda z nich występuje w korpusie bardzo regularnie (od 1% do 3–4% dla każdego z wymienionych powyżej połączeń).

Dane korpusowe dotyczące połączeń z przymiotnikiem dostarczają jednak dowodów, że równocześnie z opisanym powyżej, nowym obrazem PRZYJAŹNI, w języku duńskim wciąż funkcjonuje drugi, tradycyjny obraz PRZYJAŹNI. Należy jednocześnie zauważyć, że wyrażany jest on w opozycji do nowego obrazu świata, który jest dla niego punktem odniesienia. Najczęściej występującym połączeniem przymiotnik + *ven(ner)* jest zestawienie z przymiotnikiem *nær*, czyli bliski (łącznie 147 wystąpień dla formy nieokreślonej i określonej l.p. i 132 dla l.mn.). Przymiotnik *nær* stanowi swoisty pomost pomiędzy dwoma obrazami świata – z jednej strony znacznie zawęża grono osób określanych mianem *ven*, z drugiej nie wydaje się nieść całego ładunku emocjonalnego związanego z koncepcją PRZYJAŹNI w tradycyjnym jej obrazie. Świadczy o tym m.in. wysoka częstotliwość wystąpień połączenia w liczbie mnogiej, gdzie grono bliskich *venner* jest jednak wciąż stosunkowo szerokie, oraz istnienie połączenia zawierającego formę stopnia najwyższego przymiotnika *nær – nærmeste* (48 wystąpień w l.mn., 9 w l.p.). Co ciekawe, w pojedynczych przypadkach nawet przymiotnik w formie stopnia najwyższego zdaje się nie wystarczać, czemu dowodzą użycia z dodatkowym intensyfikatorem *aller* (*allernærmeste ven, allernærmeste venner*). Nie są to

bynajmniej odosobnione przypadki – podobnie rzecz ma się z połączeniami z formami stopnia najwyższego przymiotników *god* (*bedste*) i *kær* (*kære-ste*), które również są przez użytkowników języka intensyfikowane poprzez dodanie prefiksu *aller-* (*allerbedste ven*, *allerkæreste ven*). Podobnie więc jak w przypadku połączeń z przymiotnikiem *nær*, wyrażenie *bedste ven* (260 wystąpień w l.p., 117 w l.mn.) nie jest w stanie w pełni oddać tradycyjnego obrazu PRZYJAŻNI.

Tradycyjny obraz PRZYJAŻNI najlepiej oddają połączenia z przymiotnikami, które w języku polskim przetłumaczylibyśmy na *prawdziwy*. Częstotliwością połączenia te ustępują nieco połączeniom opisanym w poprzednich akapitach, niemniej jednak pojawiają się na tyle często, że razem stanowią już znaczącą grupę (*rigtig(e) ven* 11/*rigtige venner* 49, *sand(e) ven* 8/*sande venner* 11/*ægte ven* 1/*ægte venner* 4/*virkelig(e) ven* 5/*virkelige venner* 5). Połączenia te wskazują na próbę dotarcia do istoty „prawdziwej” PRZYJAŻNI i stoją w opozycji do szerszej koncepcji PRZYJAŻNI. Presuponują także, że wiele relacji, które ludzie mają w zwyczaju uważać za przyjaźń, nie jest prawdziwą PRZYJAŻNIĄ. Na ten ostatni fakt wskazują także pojawiające się w korpusie połączenia *såkaldt(e) ven/såkaldte venner* (tak zwany *ven*/tak zwani *venner*) *falsk ven/falske venner* (fałszywy *ven*/fałszywi *venner*⁵).

Co więc cechuje „prawdziwą” duńską PRZYJAŻŃ w świetle połączeń wyrazu *ven* z przymiotnikami? Dane z korpusu, choć nie odznaczające się wysoką częstotliwością, pozwalają potwierdzić wnioski zebrane na podstawie materiału prezentowanego w poprzednich akapitach. PRZYJAŻŃ to relacja bliska i pełna wzajemnego zaufania: *intime venner* (intymni *venner*, tutaj w znaczeniu ‘bliscy’), *fortrolig(e) ven* (zaufany *ven*), oparta na wzajemnej pomocy i opiece *hjælpsom/omsorgsfuld ven* (pomocny/opiekuńczy *ven*). Przyjaciół ceni się także za ich mądrość, wierność i, przede wszystkim, szczerłość: *klog/trofast/ærlig ven* (mądry/wierny/szczerzy *ven*). PRZYJAŻŃ to także więź, która przetrwać potrafi wiele lat i prób: *gammel(gamle) ven/gamle venner/mangeårige ven/prøvede venner* (stary *ven* lub *ven* z dawnych lat/starzy *venner*/wieloletni *ven*/sprawdzeni *venner*).

Pozostałe połączenia związane są metaforycznymi użyciami leksemu *ven* bądź pozostałymi jego sensami. Połączenia *berømte/betydningsfulde/indflydelsesrige/magfulde/politiske venner* (znani/znaczący/wpływowi/posiadający władzę/polityczni *venner*) ujawniają przekonanie, że warto mieć wpływowych przyjaciół znajdujących się na samym szczycie hierarchii społecznej. W tym wypadku PRZYJAŻŃ jest rozumiana jako alians, w ramach

⁵ Przeprowadzona została dodatkowa analiza jakościowa, która miała na celu wykluczyć użycie odnoszące się do fenomenu językowego. W korpusie nie pojawiło się jednak ani jedno takie użycie.

którego strony zobowiązują się udzielać sobie pomocy i otaczać wzajemną protekcją. Takie rozumienie PRZYJAŹNI ujawnia się także w kontekstach, w których relacja dotyczy narodów bądź państw. Bardzo często w korpusie pojawia się połączenie utworzone według schematu przymiotnik określający narodowość + *ven/venner*. Może odnosić się on do narodów jako do całości i do PRZYJAŹNI w ujęciu ukazanym powyżej, lecz najczęściej wiąże się z relacjami między jednostkami i ujawnia przekonanie, że powinno dążyć się do posiadania *venner* różnych narodowości, gdyż jest to wzbogacające doświadczenie. Przyjaciółmi można nazywać także zwierzęta i samochody: *firebenede venner/ven*, *fjerede venner/ven*, (ens) *firehjulede ven* (czworonodzy *venner*/czworonogi *ven*, pierzaści *venner*/ pierzasty *ven*, *ven* na czterech kołach). Być może wyrażenie *firebenede venner/ven* należałoby wydzielić z tej grupy, gdyż w wielu wypadkach profiluje ono jedną z najważniejszych cech przyjaźni – wierność, którą wiąże się przede wszystkim z psami.

W ramach analizy danych korpusowych zbadaliśmy także najczęstsze połączenia werbonominalne z leksemem *ven*. Potwierdziły one wcześniejsze przypuszczenia i jeszcze wyraźniej podkreśliły dominację nowszego obrazu PRZYJAŹNI w dyskursie. Najczęstszymi związkami werbonominalnymi są te związane z byciem *venner* (*værevenner*) oraz stawaniem się *venner* (*blive venner*). W kontekście naszych rozważań są one neutralne, ponieważ mogą dotyczyć zarówno nowszego, jak i tradycyjnego obrazu PRZYJAŹNI. Pozostałe z najczęściej występujących połączeń nie pozostawiają jednak wątpliwości, że duński dyskurs zdominowała nowsza koncepcja PRZYJAŹNI. Wiele z nich można potraktować jako kalki z języka angielskiego. Wskazują one, że największą wagę przykładają się do znajdowania nowych przyjaciół (*finde nye venner*), zawierania nowych znajomości (*få venner*, *få nye venner*) oraz do tego, aby było ich możliwie najwięcej (*have masser af venner*, *have mange gode venner*). Warto zwrócić uwagę na fakt, że jedno z najczęściej pojawiających się w korpusie wyrażen utworzone jest z czasownikiem *at få*, czyli dostawać. Świadczy to o łatwości, wręcz przypadkowości i nieuchronności poznawania nowych *venner* oraz o braku elementu sprawczości (choćby w porównaniu z innym częstym połączeniem *finde nye venner*, które oznacza, że *venner* się znajduje i presuponuje, że prawdopodobnie także się ich szuka). Kolejną ważną informacją jest zdecydowanie częstsze występowanie połączeń czasownika z liczbą mnogą leksemu *ven*. Razem z faktem, że liczba *venner* w takich wyrażeniach często intensyfikowana jest przez zaimek *mange* [wiele, wielu], dowodzi to istnienia przekonania, że *venner* powinno się mieć możliwie najwięcej. Stan przeciwny, czyli posiadanie niewielu/kilku *venner* (*have kun få venner*) uważa się za sytuację godną współczucia i odstępstwo od normy.

Podsumowanie

Analiza zebranego materiału doprowadziła nas do wniosku, że w języku duńskim funkcjonują równolegle dwa obrazy PRZYJAŹNI, nierzadko się wykluczające. Pierwszy obraz PRZYJAŹNI jest najprawdopodobniej amerykańską kalką kulturową i pojęciową, w myśl której przede wszystkim powinno się dążyć do spotykania nowych ludzi i zawierania wielu nowych znajomości. W ramach tej koncepcji najważniejszymi cechami jest bycie miłym oraz otwartym na nowych ludzi. Natomiast wedle drugiego, tradycyjnego obrazu, PRZYJAŹŃ to relacja, którą najczęściej dzieli się z jedną, najbliższą osobą. Taka przyjaźń opiera się na szczerości, wierności, bezinteresowności i gotowości do niesienia pomocy w potrzebie. Współcześnie, to ten nowszy z obrazów PRZYJAŹNI zdominował dyskurs i wpłynął na znaczne rozszerzenie znaczenia głównego leksemu z pola leksykalno-semantycznego dotyczącego PRZYJAŹNI, jednakże tradycyjny obraz PRZYJAŹNI wciąż funkcjonuje w świadomości i języku Duńczyków.

Kolejnym, niezbędnym krokiem w celu głębszego zbadania poruszanej problematyki powinno być teraz przeprowadzenie ankiet wśród Duńczyków. Pomogłoby to w ustaleniu, który z obrazów PRZYJAŹNI jest głębiej zakorzeniony w ich mentalności. Ciekawe wyniki mogłoby także przynieść prześledzenie współczesnych tekstów i porównanie ich z tekstami sprzed kilkudziesięciu lat.

Literatura

- Bartmiński Jerzy, Chlebda Wojciech, 2008, *Jak badać językowo-kulturowy obraz świata Słowian i ich sąsiadów?* „Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury” 20, s. 11–27.
- Bartmiński Jerzy, 2006, *Językowe podstawy obrazu świata*, Lublin, s. 11–21.
- Bartmiński Jerzy, 2015, *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów – co zawiera, na jakich zasadach się opiera, dla kogo jest przeznaczony?*, [w:] *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów*, t. 1. DOM, red. Jerzy Bartmiński, Iwona Bielińska-Gardziel, Beata Żywicka, Lublin, s. 7–12.
- Głaz, Adam, David Danaher i Przemysław Łozowski (red.), 2013, *The Linguistic Worldview. Ethnolinguistics. Cognition, and Culture*, Londyn.
- Levisen Carsten, 2012, *Cultural Semantics and Social Cognition: A Case Study on the Danish Universe of Meaning*, Berlin.
- Szubert Andrzej, 2016, *Bildungenmit – venligim Dänischen und ihre polnischen Äquivalente*, „Scripta Neophilologica Posnaniensia”, vol. XVI, s. 265–274.
- Tokarski Ryszard, 2014, *Światy za słowami: Wykłady z semantyki leksykalnej*, Lublin.
- Wierzbicka Anna, 2007, *Słowa klucze: Różne języki – różne kultury*, Warszawa.

Źródła

DDO – *Den Danske Ordbog*, <https://ordnet.dk/ddo> (dostęp: 09.2018).

Korpus DK – <https://ordnet.dk/korpusdk> (dostęp: 09.2018).

ODS – *Ordbog over det danske Sprog*, <https://ordnet.dk/ods> (dostęp: 09.2018).

<https://www.udvalgte-ordsprog.dk/ordsprog-om-venskab.htm> (dostęp: 10.2018).

LINGUISTIC VIEWS OF FRIENDSHIP IN DANISH

The article aims to describe two images or views of FRIENDSHIP in Danish. The data, excerpted from dictionaries (lexical definitions, synonyms, antonyms, hyperonyms, derivatives, and compounds) and from the National Corpus of Danish, show that there exist two parallel images of FRIENDSHIP in the language: one is connected with a more traditional understanding of friendship as a strong and close bond, the other is based on the idea of many acquaintances/friends. Corpus data suggest that it is the other, more recent image of friendship that is now most frequently evoked by speakers of Danish, although the traditional view is still present in their consciousness. This conclusion is corroborated by an analysis of the word *ven*, the main lexical exponent of the cultural concept being investigated.

KEY WORDS: linguistic worldview; linguistic worldviews; friendship; friend; *venskab*; *ven*; lexical-semantic fields; Danish semantics